

Täysistunto

Tiistai 27.9.2016 klo 14.03—21.47

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain sekä eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 3 §:n ja liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 137/2016 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

18.20 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Jos tavoitteena on terveyden edistäminen, niin sen pitäisi näkyä kaikessa päätöksenteossa. Runsaalla sokerin käytöllä on yhteys moniin terveysongelmiin ja sairauksiin. Erityisen huolissaan pitäisi olla lasten ja nuorten sokerin käytöstä, sillä he saavat noin 14 prosenttia kokonaisenergiasta tällä hetkellä sokerista. Ensi vuoden alusta makeisverosta luovutaan ilmeisesti EU-komission ilmoituksen vuoksi, eli komission mukaan makeisvero vääristää kilpailua samankaltaisten tuotteiden välillä ja se on valtiontukisäännösten vastaista.

Tilanne todennäköisesti muuttuisi, jos veroa ei perusteltaisi valtiontaloudellisin perustein, kuten nyt tehdään, vaan veron perusteena käytettäisiin kansanterveyden edistämistä. Tällaisia terveysperusteisia veroja on käytössä tällä hetkellä muissakin Euroopan maissa, ja siksi ihmettelenkin, miksi me emme käyttäisi niitä, miksi me emme edes selvittäisi tätä asiaa. Makeisveron mekaanisen poistamisen sijasta olisinkin toivonut, että olisi perusteellisesti selvitetty, olisiko verotusta voinut muuttaa esimerkiksi sokeriveron suuntaan ja perusteena käyttää nimenomaan kansanterveyden edistämistä.

18.22 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! On mielestäni valitettavaa, että käytössä olleesta makeisverosta nyt luovutaan tai se rajataan koskemaan vain virvoitusjuomia. Se on valitettavaa kansanterveyden kannalta, sillä hinnalla on kuitenkin merkittävä ohjausvaikutus. Verolla on kuitenkin saatu tuloksia sillä tavalla, että kulutus on veron käyttöönoton jälkeen vakiintunut ja jopa hieman laskenut. Veron poistuminen on valitettavaa myös kansantalouden kannalta, kun menetetään 110 miljoonan euron vuosittaiset verotulot.

Nyt kun makeisten ja jäätelön hinnat tulevat veron poistumisen jälkeen laskemaan, on pelkona, että kulutus lähtee taas nousuun, ja se olisi erittäin valitettava kehitys kansanterveyden kannalta ja erityisesti lasten ja nuorten terveyden kannalta. Hallitus perustelee veron poistoa makeisilta EU-sääntelyllä ja tasapuolisella tuotteiden kohtelulla. On kuitenkin huomattava, että monessa EU-maassa verotetaan makeisia ja sokeripitoisia tuotteita. Toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2016 vp

voisinkin, että sen sijaan, että makeisvero poistetaan makeisilta ja jäätelöltä, ratkottaisiin mahdollisia tasapuolisuusongelmia mieluummin laajentamalla veroa muihinkin sokeroituihin ja epäterveellisiin tuotteisiin, kuten muissakin maissa on tehty, ja perustelemalla veron käyttöä kansanterveyssyillä.

Toivoisin, että valiokuntakäsittelyn aikana voitaisiin vielä miettiä sitä, että sen sijaan, että tätä veroa rajataan ja vähennetään, jospa sitä laajennettaisiinkin samalla tavalla kuin monissa muissa EU-maissa on tehty. On perusteltua, että verotusta ohjataan haittojen verotuksen suuntaan. Mutta hyvää tässä lakiesityksessä on se, ettei maustamattomia kasvipohjaisia maitoa korvaavia juomia enää pidetä tämän veron piirissä.

18.24 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Kyseisessä hallituksen esityksessä ehdotetaan virvoitusjuomaveron piiristä poistettavaksi maustamattomat kasvipohjaiset maitoa korvaavat juomat. Tämä on kannatettava linjaus. Lisäksi pientuottajien jättäminen veron ulkopuolelle on erinomainen päätös hallitukselta. Myös juomista, jotka sisältävät merkittäviä määriä kasvipohjaisia raaka-aineita, tulisi poistaa kyseinen vero. Esimerkiksi kasvis-, hedelmä- ja marjaraaka-aineita sisältäviä juomia pidetään terveellisinä ja ravitsevinä juomina, joiden kulutusta tulisi edistää. Osassa näistä juomista ei käytetä myöskään merkittäviä määriä sokeria.

On totta, että aina, kun veroja poistetaan tai höllennetään, aiheuttaa se loven valtion kassaan. Kuitenkin yksi huomio terveyden edistämiseksi ja sairauksien ennaltaehkäisemiseksi on: veron poistaminen myös terveellisiksi todetuista juomista edistäisi niiden kulutusta ja samalla niiden tuomia terveysvaikutuksia. Näin saattaisimme myös nähdä säästöjä terveysmenoissa, samalla tuettaisiin elintarvikeketjussa mukana olevien yrittäjien toimintaa edellytyksiä. Kansanterveyden näkökulmasta olisi suotavaa saattaa terveysvaikutuksia omaavat juomat verohelpotusten piiriin myös.

18.25 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys on mielestäni ongelmallinen, kuten täällä esimerkiksi edustajat Mäkisalo-Ropponen ja Sarkkinen ovat todenneet. Sokerin terveyshaitat ovat kiistattomat. Esimerkiksi WHO on linjannut, ettei terveyden kannalta sokeria kannattaisi olla ruokavaliossa yli 5:tä prosenttia päivittäisestä energiatarpeesta. Niin sanottu makeisvero on myös yleisesti laajasti hyväksytty Suomessa, ja vaikka tässä syytetään EU-sääntelyä muutoksesta, niin uskon, että nämä perustelut eivät ole kestäviä.

Kansanterveydellisen aikapommin estämiseksi makeisvero kannattaa ja voidaan korvata terveysperustaisella sokeriverolla. Se olisi myös selkeämpi kuin nykyinen verotus. Ylipäätään tästä verosta luopuminen ei ole tässä taloudellisessa tilanteessa perusteltua. Uusi vero voitaisiin ottaa käyttöön hyvinkin nopeasti, ja me voisimme ilmoittaa EU-komissiolle jo tässä kohtaa, että olemme muuttamassa verotusta, jolloin voisimme jatkaa nykyisellä verolla, kunnes uusi vero on voimassa. Terveysperustainen sokerivero torjuisi myös muun maussa lasten ylipainoa ja hampaiden reikiintymistä ja varmasti säästäisi meille rahaa muualla. Tällainen vero on käytössä jo muun muassa Tanskassa, Unkarissa ja Ranskassa, joten kuvittelisin, että EU:n kanssa olisi löydettävissä yhteisymmärrys.

Veropolitiikan ei kannata mielestäni, arvoisa puhemies, olla poukkoilevaa, puhumattaan siitä, että tämä makeisveron poistaminen ilman korvaavaa sokeriveroa aiheuttaa valtiolle sellaisia menetyksiä, joille varmasti voisimme keksiä jotain muutakin. Kun mietimme, että esimerkiksi ammatillisen koulutuksen leikkaukset ovat noin 190 miljoonaa ja täs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2016 vp

sä puhutaan jo yksistään 100 miljoonasta, niin katsoisin aiheelliseksi miettiä vielä uudelleen, että löytäisimme keinon yhdessä EU:n kanssa mahdollistaa asiassa hyvä ja järkevä verotus jatkossakin.

18.27 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! On helppo yhtyä näihin puheenvuoroihin, joissa ensinnäkin valitetaan ja hämmästellään tämän verotuksen muuttumista. Meillä on Euroopan unionissa olevaa lainsäädäntöä, joka mahdollistaisi kuitenkin tämän tyyppisen verotuksen ottamista, esimerkkinä Unkari, ja täällä on monia muitakin maita, joissa on esimerkiksi sokeriveroa käytetty.

Nyt kun täällä minun puheenvuoroni jälkeen on hyvin korkealle arvostettu Timo Kalli ottamassa puheenvuoroa, niin toivoisin, että hän perustelisi tässä omassa puheenvuorossaan ja kertoisi meille, onko valmistelun yhteydessä ollenkaan vahvemmin otettu huomioon kansanterveyden näkökulma ja terveysvaikutukset. Sitä kautta me voisimme vaikuttaa ihmisten kulutuskäyttäytymiseen ja verotuksella ohjata ihmisten terveyskäyttäytymistä myönteiseen suuntaan.

18.28 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Kuten monet kollegat ovat todenneet, niin itsekin pidän tätä esitystä varsin haasteellisena nimenomaan kansanterveydellisten vaikutusten näkökulmasta ja myös näiden verotulomenetyksien johdosta, koska, kuten esimerkiksi edustaja Mäkisalo-Ropponen toi esille, lasten ja nuorten sokerin käyttö ylittää jo nyt hyvin voimakkaastikin erilaiset suositukset, ja tiedetään, että verotuksellisesti voidaan kulutusta ohjata. Pelkona on, korvataanko näillä sitten muita kansanterveydellisesti tärkeitä aterioita ja sitä kautta heikennetään kansanterveydellisiä syitä.

Kuten edustaja Kiljunen toi esille, niin uskon, että me pystymme EU:n kanssa neuvottelemaan asian nimenomaan siitä näkökulmasta, että otetaan nämä kansanterveydelliset syyt ensimmäiseksi syyksi tälle ja katsotaan muista verrokkimaista, minkä kaltaisia verotuselementtejä siellä on käytössä. Kuten täällä on tuotu esille, niin tällainen terveysvero on käytössä muun muassa Unkarissa. Tämän kaltaisia elementtejä meidän tulisi valiokuntakäsittelyssä myös pohtia, koska tämä on sinällään tärkeä vero nimenomaan kulutusta ohjaavana verona.

18.30 Timo Kalli kesk: Arvoisa puhemies! Oma käsitykseni on, että hallituspohjasta riippumatta käsittelyn pohjana meillä täällä tänään olisi ollut ihan vastaava vero. Tämä kiistatta johtuu siitä, että unionin suunnalta valtiovarainministeriötä on tässä asiassa jo monen vuoden aikana hoputettu ja jotain on ollut pakko tehdä. Siinä, olisiko ollut löydettävissä joku toinen ratkaisu, jolla olisi ollut terveysvaikutteita — täällä on mainittu esimerkiksi Unkari ja joitakin muita maita — veikkaan, että varmaan tähän suuntaan ei pelkästään Suomessa vaan monessa muussakin jäsenmaassa tullaan kulkemaan.

Siitä olen samaa mieltä, että sokerin terveyshaitat ovat selvät, mutta tähän asiaan liittyy tietenkin myös toinen puoli. Tässäkin osittain kyllä puolustan suomalaista työtä ja suomalaisen elintarviketeollisuuden intressiä ja erityisesti pienempien yritysten toimeentulomahdollisuuksia. Nämä ovat asioita, joissa pitäisi löytää laajempia ratkaisuja koko unionin tasolta niin, että tällaista asiaa ei käytettäisi kilpailumielessä hyväksi. Tämä asia liittyy tuohon edelliseen asiaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2016 vp

18.31 **Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! Euroopan unionin säädökset koskevat sitä, että tuotteet ovat syrjimättömiä sisämarkkinoilla, mutta on tiettyjä asioita, jotka menevät tämän yli. Ympäristökysymykset, kansanterveyskysymykset ovat niitä asioita, joilla voidaan perustella sitä, miksi toimitaan toisella tavalla. Ja nyt, kun tässä on vielä esimerkkejä siitä, että monet Euroopan unionin jäsenmaat ovat toimineet niin, että on kyetty nämä kansanterveysnäkökulmat pitämään tässä esillä, ihmettelen sitä, miksei myöskin Suomessa tähän ratkaisuun menty. Nyt on kyllä hyvin vahvasti sellainen tunne, että EU:n selän taakse mennään asiassa, jossa oltaisiin hyvin voitu tehdä toisenlainen ratkaisu.

18.32 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kalli on siinä oikeassa, että EU:n suunnalta tulee painetta muuttaa tätä lakia, mutta sen sijaan, että nyt hallitus esittää, että tätä rajataan merkittävällä tavalla — sillä tavalla, että tämä laki ei jatkossa enää koske lainkaan makeisia eikä jäätelöä — Suomella olisi täysi mahdollisuus muuttaa tätä verotusta sillä tavalla, että tämä koskisi terveysperusteisesti laajempaa sektoria lisättyä sokeria sisältäviä tuotteita, jotka ovat kansanterveydellisesti haitallisia ja joita sen takia halutaan erityisverottaa. Näin tekee moni muu EU-maa, ja niillä monella muulla EU-maalla on täsmälleen sama EU-sääntely taustalla kuin Suomellakin. En siis aivan pysty ostamaan tätä perustetta, että mitään muuta vaihtoehtoa ei ole, koska se ei kyllä ole totta. Suomella olisi vaihtoehtona muuttaa tätä verotusta terveysperustaisesti ja laajentaa verotuksen pohjaa muihinkin lisättyä sokeria sisältäviin tuotteisiin, niin että kyllä nyt tulee tosiaan voimakkaasti sellainen olo, että tässä nyt EU:n selän taakse jostain syystä mennään.

18.34 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Sehän, halutaanko tukea teollisuuden etua vai kansanterveyttä, riippuu aivan poliittisesta tahdosta. Ja jos kansanterveyttä ei huomioida päätöksenteossa, niin se kyllä tulee lisäämään terveysmenoja tulevaisuudessa. Etenkin tämän lakiesityksen kohdalla tulee huoli lapsista ja nuorista, koska he käyttävät niin paljon näitä sokerituotteita ja siitä on haittaa heidän tulevaisuutensa kannalta. Heidän sokerin käyttöönsä, makeisten käyttöönsä hinta vaikuttaisi varmasti tehokkaasti.

Sokerin epäterveellisyydestä tuskin ollaan kovin eri mieltä, ja terveysperusteiset haitta-erot ovatkin yksi merkittävä keino parantaa kansanterveyttä, mutta samalla ne toisivat meille myöskin järkevällä tavalla näitä verotuloja. Ihmettelenkin, miksi ei ole mietitty mahdollisuutta edetä terveysperusteisesti eli käyttää perusteluna tätä kansanterveysnäkökulmaa, kun se on kuitenkin ollut mahdollista myöskin muissa EU-maissa. Minä toivon kyllä hartaasti, että asiaa vielä mietittäisiin valiokunnassa uudelleen ja pohdittaisiin jopa sitä, voisiko tässä palata alkutekijöilleen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.